

Het Theater als Avontuur

Thierry Salmon

Afgelopen zomer presenteerde het Festival van Gibellina in Sicilië *De Trojaanse Vrouwen* in een regie van de Belg Thierry Salmon. De voorstelling werd in het oud-Grieks gespeeld door 34 vrouwen op de ruïnes van een stad die door een aardbeving van de kaart werd geveegd. "Een unieke ervaring," vond Pol Arias in *Etcetera 24*. Na *Fastes Foulles*, zo'n vier jaar geleden, was men in België het spoor van Salmon bijster geraakt. Hij doet aan Johan Thielemans en Pol Arias het merkwaardige relaas van zijn zoektocht naar middelen en mogelijkheden om zijn stijl te ontwikkelen. Een pad dat slechts zelden over rozen liep, zo blijkt.

De studies van Thierry Salmon aan het Brusselse conservatorium gingen aanvankelijk met veel spanningen gepaard, maar later groeide er bij zijn leraar André De Baere begrip voor zijn verzuchtingen. De Baere was een steracteur van het Théâtre National, en het is dan ook logisch dat Salmon daar ging werken. In de productie *Madame Marguërite*, met Anne Marev in de hoofdrol, was Salmon figurant. Hij volgde het spektakel vanuit de zaal, en hij zag dag aan dag dezelfde voorstelling. Hij observeerde hoe eenzelfde tekst met kleine variaties gespeeld werd; Anne Marev stond alleen op de scène en had een erg directe verhouding tot het publiek. Dat soort van levendige, wisselende dialoog met de toeschouwer was iets wat Salmon erg aantrok. "Nu beseft ik dat deze productie mij veel dingen heeft duidelijk gemaakt," zegt Salmon, "ik werk nog steeds op de relatie tussen acteur en publiek."

Bij het Théâtre National was hij nu eens scenograaf, dan kostuumontwerper, en ook acteur, want hij wilde alle onderdelen van een opvoering grondig kennen. Regisseren had hij voor het eerst gedaan toen hij nog op het conservatorium was: *Orphée* van Cocteau (1978), uit die rolbezetting is later de Ymagier Singulier voortgekomen. Deze troep wilde het voorbeeld van het Théâtre du Soleil van Mnouchkine volgen: men wilde als een collectief theater maken, samen leven, samen werken, en de hiërarchieën van het traditionele theater afbreken.

Daarnaast groeide bij L'Ymagier Singulier de behoefte om een theaterpraktijk te ontwikkelen, waarbij de tekst niet langer het dominante gegeven was. Het was een poging om aan het woord te ontsnappen. Het beeld moest dus belangrijk worden, en daarom werd ook *L'Ymagier* als naam gekozen. Men wilde beelden maken, en dit op een artisanale manier. "Aan dat artisanale aspect", zegt Salmon, "ben ik nog steeds erg gehecht. Voor mij geen machinerie, geen computers: geef mij maar de oude, ambachtelijke methodes."

Souffleur

Bij L'Ymagier regisseerde hij eerst *Rimbaud*. Daarna volgden heel wat interne ruzies, met als resultaat dat Salmon de enige regisseur van het gezelschap was en bleef. In het *Rimbaud*-spektakel werd het leven van de Franse dichter verteld tijdens de kapitale jaren 1841-'73. Men ging uit van minder bekende teksten, en gebruikte zelfs zijn dissertaties die hij in het Latijn op school had geschreven. Het uiteindelijke resultaat had veel verwantschap met Kantors *Dodenklas*, "een spektakel dat ik op dat ogenblik echter niet gezien had," voegt Salmon eraan toe. "Het had ook wat te maken met sommige aspecten van Pousseurs *L'architecte et le géomètre* (wat vorig jaar te zien was in het Théâtre National): een zelfde soort beeldentaal, ook enkele bewegingen, het zwart-wit. Maar ik ben van die stijl afgestapt."

Het Rimbaud-spektakel had succes en Salmon werd uitgenodigd door Le Rideau de Bruxelles (een gezelschap dat geleid wordt door de andere leraar van het Brussels conservatorium, Claude Etienne). Opdracht: *L'oiseau bleu* van Maeterlinck. Het gezelschap was niet rijk, dus waren de voorwaarden krap: anderhalve maand repetitie. De bezetting bestond uit drie generaties acteurs. Het betekende dat er verschillende manieren van denken over het theater aanwezig waren, wat aanleiding gaf tot erg moeilijke situaties. Er was een oude actrice, Marthe Dugard, die altijd in het midden wilde staan, met haar gezicht naar het publiek. Ze plaatste zich zo dat de andere acteurs verplicht waren om met hun rug naar het publiek te staan. Er was ook een souffleur die als hij haar iets moest voorzeggen, door haar na afloop betaald werd. Dat was een oude theatertraditie, waarmee Salmon geen enkel contact had.

De acteurs van een jaar of vijftig wilden een zeer strikte mise-en-place: drie passen links, twee passen naar voor, en alles opschrijven in de brochure. Alleen met de jonge acteurs kon Salmon werken op een manier die hem lag. Hij gaf ze elke ochtend een training, een methode die hij later zou uitbouwen. Al deze verschillende stijlen moesten tot één opvoering samengebracht worden. Een onbegonnen werk. Hij ontwierp kostuums, maar die werden geweigerd. Hij stopte ze in een kast, en in de loop van de actie